

รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษา

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง

Administrative management model applying trisikkha principle

By Sunday Buddhist centers of the central provinces

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์)¹

พระราชวรเมธี (วีระ วรปญโญ)²

วรกฤต เกื่อนช้าง³

Received: September 20, 2018

Revised: January 14, 2019

Accepted: March 8, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 รูป/คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง จากผู้ให้ข้อมูลคือ จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินที่ถามความเหมาะสมใน 4 ด้าน คือ โดย ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและประโยชน์ สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

³ รองศาสตราจารย์, กรรมการที่ปรึกษาร่วม, E-mail.mcu.nakhonsawan@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง พบว่าสภาพการบริหารจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3 ด้าน คือ 1. ด้านนโยบายและแผน ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ 2) ความคาดหวังต่อผู้เรียน 2. ด้านวิชาการ 1) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน 3. ด้านบุคลากร 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) ความสามัคคีของบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร

2. รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง พบว่า รูปแบบการบริหารด้านนโยบายและแผน ตามหลักศีล 3 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 4 แนวทาง ตามหลักปัญญา 5 แนวทาง รูปแบบการบริหารด้านวิชาการ ตามหลักศีล 4 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 5 แนวทาง ตามหลักปัญญา 3 แนวทาง และรูปแบบการบริหารด้านบุคลากร ตามหลักศีล 4 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 4 แนวทาง ตามหลักปัญญา 3 แนวทาง

3.ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ทั้ง 4 ด้าน มี 3 รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการ, ไตรสิกขา, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, จังหวัดภาคกลาง,

Abstract

This research study had 3 objectives: 1) to study the Management context of the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces; 2) to create the management model Applying Trisikkha Principle by for the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces; and 3) to make evaluation for the management model Applying Trisikkha Principle by of the Sunday Buddhism Studies in the centers of The central Provinces .

The study was operated into 3 steps. Step 1 was the study on the management context of the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces. There were 22 monks and lay as the informants. The semi-structured interviews and contextual analysis were applied. Step 2 involved the creation of the management model Applying Trisikkha Principle by of the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces. The informants were 9 monks and lay. The focus group was used with recorded group discussion. The contextual analysis was also used. Step 3 of the research was the evaluation

on the management model Applying Trisikkha Principle by of the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces. The informants consisted of the Sunday Buddhism Studies Center 15 monks and lay The tool used was the evaluation on suitability in 4 dimensions: Correctness, appropriateness, practicality, and utility. The statistics applied was Mean and Standard Deviation (S.D.)

The study results revealed that:

1) On the management context study of the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces showed there were 3 issues of management: 1) on policy and planning, they involved the environment management that promoted learning in the Center, the expectation towards learners; 2) on academic concern, it involved curriculum and teaching management, and the evaluation on learners' progress; and 3) on staff members, it involved the Center administrators' leadership, parents and community participation, the staff members unity, and the staff development management.

2) On the Buddhist management model Applying Trisikkha Principle by for the Sunday Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces, it was found that: 2.1) the model of policy and planning followed the 3 Precepts, 4 Concentrations, 5 Wisdom Buddhist concepts; 2.2) the model of academic concern followed the 4 Precepts, 5 Concentrations and 3 Wisdom Buddhist concepts; 2.3) the model of staff management followed the 4 Precepts, 4 Concentration and 3 Wisdom Buddhist concepts.

3) On the evaluation of the management model Applying Trisikkha Principle by of the Buddhism Studies Center in the centers of The central provinces, it showed that all the 3 models with 4 issues had the highest values.

Keyword: Model, Administrative Management, Trisikkha, Principle by Sunday.
Buddhist centers, central provinces}

1.บทนำ

ปัญหาด้านสังคมไทย อาทิ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรงและซับซ้อน ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และอื่นๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะการขาดศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับชาติเนื่องจากบ้านเมืองและบริบทของสังคมไทยเปลี่ยนไปมากการพัฒนาประเทศก็เปลี่ยนตามไปการสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชน ให้มีส่วน

ร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืนการพัฒนาคุณภาพของสังคมไทยได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมากจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิคุณภาพคนไทยยังต่ำแรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นทั้งต้นทุนในเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบร้ายแรงต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอรัปชั่นเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง⁴

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง⁵ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9(6) ว่า “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น”⁶ คณะสงฆ์จึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพระสงฆ์จะต้องมีส่วนในการสอนศีลธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน คือ จัดตั้งโรงเรียนหรือจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนในวัด ต่อจากนี้ไป วัดของพระพุทธศาสนาจะ

⁴ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2559 หน้า

⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.(กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน,2546),หน้า 2.

⁶ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การคณะสงฆ์กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2542),หน้า 20.

กลับมามีบทบาทในฐานะเป็นแหล่งการศึกษาของชุมชนเหมือนที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ดังนั้น พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปฏิรูปบทบาทใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542⁷

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความประพฤติดีงามมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นแหล่งให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางการประพฤติในชีวิตประจำวันได้ และเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน อันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็ก เยาวชน ที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประชาชนผู้สนใจที่จะเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สามารถเข้าเรียนและเป็นการรู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา บริเวณลานอโศกวัดมหาธาตุฯ มาเล่านิทานและสอนธรรมะ นอกจากนั้นทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้อาราธนาพระสงฆ์ดังกล่าวไปสอนธรรมะ อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาอีกด้วย ดังนั้นพระที่เป็นเจ้าหน้าที่และพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงดำเนินการขอเสนออนุมัติต่อทางสภามหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นและได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2501 จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นก็ได้รับความสนใจมีการจัดตั้งขยายไปยังวัดต่างๆ ทั่วประเทศ⁸

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แบ่งได้ 2 ส่วนดังนี้ 1) ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด 2) ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอและเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียนและเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมศาสนา⁹

⁷ สมศักดิ์ บุญปู่, **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554), หน้า 337.

⁸ ระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรมศาสนา, **ประวัติความเป็นมา**, (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.dra.go.th/dra_learn/main.php?filename=about_us, สืบค้นเมื่อ วันที่ 17 พฤษภาคม 2558).

⁹ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, **แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ปีงบประมาณ 2554**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554), หน้า 89.

สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะเวลาที่ผ่านมา จะพบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพของศูนย์ฯที่ไม่เท่าเทียมกัน คนส่วนใหญ่อาจไม่มีสิทธิที่จะเลือก ต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ฯที่ไม่แน่ใจในคุณภาพ การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ให้มีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียนนั้น จะต้องมีการกำหนด มาตรฐานของศูนย์ฯ และทำให้การบริหารจัดการศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตาม มาตรฐานที่กำหนด การมีมาตรฐานคือการดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและ การบริการและการจัดการได้สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ ทั้งผู้รับบริการโดยตรงคือนักเรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริหารทางอ้อมคือ ประชาชนและสังคมโดยรวม ที่สามารถบ่งบอกถึงการ ดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ การมีมาตรฐานเป็นแนวคิดที่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และเกิดผลผลิตที่ไม่ มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน¹⁰

สถานการณ์ปัจจุบันของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาคกลาง ให้มีการพัฒนา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกภาคส่วนของสังคมไทย จะ ทำให้วัดจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนด้านคุณธรรมจริยธรรม และสามารถขยายผลไปสู่การ เป็นเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาดำเนินงานส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน ทั่วประเทศภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมโครงการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาคกลางทำการบริหารงานที่มีทิศทาง และเอกภาพประสิทธิภาพยังไม่ดีพอ บทบาทของศูนย์ศึกษาที่ทำการเรียนการสอนและการ เผยแพร่หลักธรรมเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สู่เด็ก เยาวชน และประชาชน โดยมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรม ของคนในชุมชนท้องถิ่น ใช้หลักสูตร ธรรมศึกษา ของคณะสงฆ์ ซึ่งมีทั้งระดับประถมศึกษาชั้นตรี ชั้น โท ชั้นเอก เป็นวิชาบังคับเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ศีลธรรม มีวิชาสามัญให้ เลือกตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละศูนย์ยังขาดบุคลากรดูแล รวมทั้งมีการจัดกิจกรรม ทางพระพุทธศาสนาในโอกาสสำคัญต่างๆ เปิดสอนวันอาทิตย์โดยมีเวลาไม่น้อยกว่าวันละ 3 ชั่วโมง และวันอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์เห็นสมควร และตามความเหมาะสมของ พื้นที่¹¹

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ขึ้นเพื่อหาผลการวิจัยนำมาพัฒนาศูนย์ฯ และส่วนงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

¹⁰ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2554, หน้า 48.

¹¹ กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ออนไลน์) แหล่งข้อมูล www.dra.go.th/site สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2561

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง

3.วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงพรรณนา การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพปรากฏในขั้นตอนที่ 1 คือจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์จำนวน 22 รูปและอยู่ในขั้นตอนที่ 2 จากเอกสารและการสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณปรากฏอยู่ในขั้นตอนที่ 3 การประเมิน การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง

ขั้นตอนที่ 2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง

ขั้นตอนที่ 3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และมีประโยชน์

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง

1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- การบริหารด้านนโยบายและแผน
- การบริหารด้านวิชาการ
- การบริหารด้านบุคลากร

2 แหล่งข้อมูล

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

ศูนย์ฯ ตามเขตการปกครองคณะสงฆ์จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดอุทัยธานี, จังหวัดชัยนาท, จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งหมดจำนวน 22 รูป/คน

3 ขอบเขตด้านสถานที่

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เจาะจงสถานที่จัดการเรียนการสอนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในในจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 4 จังหวัดคือ อุทัยธานี, ชัยนาท, นครสวรรค์และกำแพงเพชร

4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาดำเนินการระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ.2561 ถึง เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2561 รวมเป็นระยะเวลา 9 เดือน

ขั้นตอนที่ 2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ทฤษฎีการบริหาร

2) การบริหาร การบริหารงานจัดการใดๆ ที่องค์กรได้ใช้ทรัพยากรซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือศิลปะการกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้คน เงิน วัสดุสิ่งของและการจัดการ การกระทำนั้นๆ จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการดำเนินการเพื่อให้คงอยู่มีการวางแผน การจัดการ การมุ่งใจการควบคุมและการกระทำที่ทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบแบบแผน

3) ไตรสิกขา ประกอบด้วยหลักธรรม 3 ประการ คือ

(1) ศีล เป็นหลักการพัฒนาในระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

(2) สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ

(3) ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์หาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดแจ้ง ไตรสิกขาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ผู้วิจัยดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มโดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูป/คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารอุดมศึกษา
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 3 รูป/คน ผู้อำนวยการศูนย์

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2561 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ.2561 รวมเป็นระยะเวลา 2 เดือน

ขั้นตอนที่ 3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และมีประโยชน์

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ประเมินคือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 4 จังหวัดคือ อุทัยธานี, ชัยนาท, นครสวรรค์และกำแพงเพชร จำนวน 15 คน

3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาดำเนินการระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ.2562 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ.2562 รวมเป็นระยะเวลา 3 เดือน

4.สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากปัญหาที่ต้องการทราบข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง เป็นอย่างไร และวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง สรุปได้ดังนี้

1 ผลจากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้วิธี สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้ถึง สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบไปด้วย ดังนี้

การจัดการศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีรูปแบบดังนี้ โดยจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและสังคม ซึ่งครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี และมีการประเมินผลที่เน้นการประเมินในสภาพที่แท้จริง มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ เน้นการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาสอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน และส่งเสริมการเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และเต็มความสามารถ ซึ่งการจัดการศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงแค่กิจกรรมที่ครูกระทำให้นักเรียนได้ความรู้แต่เพียงภายในห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบของการจัดการศึกษาอีกด้วย การจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์

โดยมีองค์ประกอบของการจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือ ครูหรือผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการสอนการจัดกิจกรรมของศูนย์ เพราะจะทำให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเตรียมการสอนของครูจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งคุณภาพของผู้เรียนนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพในการสอนของครูโดยตรง นักเรียน หรือผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสอนและจะขาดไม่ได้เพราะถ้าหากไม่มีผู้เรียนการเรียนการสอนจะไม่เกิดขึ้น ครูจำเป็นจะต้องรู้จักผู้เรียนก่อนและองค์ประกอบที่เกี่ยวกับผู้เรียนหลักสูตร เป็นประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายปลายทางที่ต้องการสำคัญของหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล วิธีสอน วิธีการ วิธีการขั้นการเตรียมการสอน เป็นการวางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการสอนกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นการดำเนินการเรียนการสอน เป็นการปฏิบัติการตามการสอนที่วางไว้ ขั้นการประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อทราบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการและการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอนและการประเมินผล

หลักสูตรการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบด้วย (1) วิชาบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนปฏิบัติ (2) วิชาเลือก 1 วิชา ตามความเหมาะสม โดยในส่วนของวิชาบังคับทั้ง 3 วิชา มีสาระการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาขั้นพื้นฐาน อันเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเป็นพุทธมามกะชนชาวไทยเกิดความศรัทธา และความเลื่อมใสในพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้า รายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปผลการศึกษาค้นคว้าประกอบได้ 3 ด้าน คือ 1. ด้านนโยบายและแผน ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ 2) ความคาดหวังต่อผู้เรียน 2. ด้านวิชาการ 1) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน 3. ด้านบุคลากร 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) ความสามัคคีของบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร โดยแต่ละองค์ประกอบมีแนวทางและวิธีการดังนี้

1. ด้านนโยบายและแผน 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ ประกอบด้วย (1) การจัดสถานที่เรียนเป็นระบบ และมีระเบียบ (2) สถานที่มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงามดึงดูดใจผู้เรียน (3) จัดบรรยากาศชั้นเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (4) มีห้องเรียนที่มีเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน (5) มีการจัดห้องเรียนเหมาะสมมุ่งให้เกิดประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน (6) มีแหล่งเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน (7) มีห้องปฏิบัติสมาธิภาวนาที่เหมาะสม เพียงพอสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ 2) ความคาดหวังต่อผู้เรียน ประกอบด้วย (1) ผู้เรียนมีความรู้วิชาการที่เป็นหลักทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง (2) ผู้เรียนมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้ามากขึ้น (3) ผู้เรียนมีการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม (4) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น (5) ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นพุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้น (6) ผู้เรียนรู้จักทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาดีขึ้น (7) ผู้เรียนมีความสำเร็จสอบผ่านในแต่ละระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรอย่างชัดเจน

2. ด้านวิชาการ 1) การจัดหลักสูตรและการเรียน การสอน ประกอบด้วย (1) หลักสูตรกำหนดวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม (2) หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทันสมัย (3) หลักสูตรมีความเหมาะสมในการกำหนดให้ผู้เรียนมีระยะเวลาการเรียนการสอนตามหลักสูตร (4) การจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เหมาะสมกับระยะเวลาในการสอนตามหลักสูตร (5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี

ความเหมาะสมที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และความรู้แก่ผู้เรียน (6) มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญเหมาะสมกับสภาพศูนย์ (7) มีการประเมินผลการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่เป็นจริง 2) การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนประกอบด้วย (1) ผู้เรียนได้รับการประเมินพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์หลักสูตรของกรมการศาสนา (2) การประเมินพัฒนาการด้านความตรงต่อเวลาในการเรียนของผู้เรียนเสมอ (3) ได้รับการประเมินพัฒนาการด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ (4) มีการประเมินพัฒนาการด้านความขยันอดทนในการเรียนของผู้เรียน (5) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต (6) ผู้เรียนได้รับการประเมินพัฒนาการด้านความกตัญญูต่อเวทีย (7) ผู้เรียนได้รับการประเมินพัฒนาการด้านการมีระเบียบวินัย (8) ผู้เรียนได้รับการประเมินพัฒนาการด้านการมีมารยาทดีงาม

3. ด้านบุคลากร 1) ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ ประกอบด้วย (1) มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (2) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากร (3) มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารจัดการศูนย์ (4) มีปฏิภาณและมีไหวพริบในการจัดการแก้ปัญหางานศูนย์ (5) เสริมสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรทุกคน (6) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้สอน (7) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน (8) มีความสามารถในการบริหารจัดการภายในศูนย์ (9) มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกศูนย์ (10) มีความสามารถในการดำเนินงานศูนย์ให้มีประสิทธิภาพ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ประกอบด้วย (1) ผู้ปกครองและชุมชนยินดีส่งเสริม และสนับสนุนงานของศูนย์ (2) ผู้ปกครองและชุมชนยินดีเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของศูนย์ที่จัดขึ้น (3) ผู้ปกครองและชุมชนยินดีเข้าร่วมเป็นกรรมการของศูนย์ (4) ผู้ปกครองและชุมชนยินดีส่งบุตรหลานเข้ามาร่วมศึกษาในศูนย์ (5) ผู้ปกครองและชุมชนยินดีเข้าร่วมใช้ศูนย์เป็นสถานที่ส่งเสริมวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (6) สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กับศูนย์ฯ ยินดีร่วมสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ (7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยินดีให้การส่งเสริม สนับสนุนงานของศูนย์ 3). ความสามัคคีของบุคลากรประกอบด้วย (1) สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม (2) ไว้วางใจในการทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม (3) ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (4) ร่วมกันทำงานเป็นทีมได้อย่างดี (5) ปฏิบัติงานด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน (6) มีการปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาในการทำงานร่วมกัน (7) ร่วมอุทิศตนในการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ 4). การพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย (1) การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรเหมาะสมกับสภาวะการณ์ (2) การส่งเสริมให้บุคลากรไปศึกษาดูงานอย่างเหมาะสมกับสภาวะการณ์ (3) พัฒนาศูนย์ด้านการ

เรียนการสอนตามสภาพเป็นจริง (4) อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในด้านเทคโนโลยีเหมาะสม (5) สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม (6) มีการพัฒนาบุคลากรให้มีและใช้จิตวิทยาในการเรียนอย่างเหมาะสม (7) การส่งเสริมสนับสนุนในการเพิ่มพูนความตามความต้องการของบุคลากร

2. รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง

จากปัญหาที่ต้องการทราบข้อที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง ควรเป็นอย่างไร และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สรุปได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบ “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”

1 การบริการด้านนโยบายและแผนตามหลักไตรสิกขา (ศีล) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมให้โรงเรียน การจัดสถานที่เรียนให้เป็นไปตามกฎ ระบบ และระเบียบ 2) โรงเรียนจัดบรรยากาศชั้นเรียน เอื้อต่อระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) โรงเรียนจัดห้องเรียนเหมาะสมตามข้อกำหนดและให้เกิดประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน

2 การบริการด้านนโยบายและแผนตามหลักไตรสิกขา (สมาธิ) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) จัดสถานศึกษาให้มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม 2) ส่งเสริมให้มีห้องเรียนที่มีเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) ศูนย์ศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน 4) ศูนย์ศึกษาจัดห้องปฏิบัติสมาธิภาวนาที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ

3 การบริการด้านนโยบายและแผนตามหลักไตรสิกขา (ปัญญา) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) กำหนดนโยบายผู้เรียนมีความรู้วิชาการมีความรู้ความเข้าใจในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา 2) กำหนดนโยบายผู้เรียนมีความศรัทธาเลื่อมใสและทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนามากขึ้น 3) วางแผนให้ผู้เรียนมีการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม 4) ส่งเสริมผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นพุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้น 5) ส่งเสริมผู้เรียนมีความสำเร็จสอบผ่านในแต่ละระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรอย่างชัดเจน

4. การบริการด้านวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา (ศีล) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ศูนย์ศึกษาออกกฎระเบียบการจัดทำหลักสูตรมาใช้จัดกิจกรรม 2) ผู้บริหาร

ครู กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะพัฒนาผู้เรียน 3) ผู้บริหาร และครู กำหนดระเบียบกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม 4) ครูจัดทำระเบียบการประเมินพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์หลักสูตรของกรมการศาสนา

5. การบริการด้านวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา (สมาธิ) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ศูนย์ศึกษานำหลักสูตรมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ครูผู้สอนนำกระบวนการมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาใช้ 3) ศูนย์ศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน 4) ศูนย์ศึกษาจัดห้องปฏิบัติการที่เหมาะสม เพียงพอสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ 5) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

6 การบริการด้านวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา (ปัญญา) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ครูผู้สอนทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพจริง 2) ครูผู้สอนทำการประเมินพัฒนาการด้านความตรงต่อเวลา ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความขยันอดทน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านการมีระเบียบวินัย ด้านการมีมารยาทดีงาม ในการเรียนของผู้เรียนเสมอ 3) ครูผู้สอนทำการประเมินพัฒนาการที่ดีในการเรียนรู้

7. การบริการด้านบุคลากร ตามหลักไตรสิกขา (ศีล) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ศูนย์ศึกษานำหลักคุณธรรม จริยธรรมมาปฏิบัติ 2) ผู้บริหาร และครู ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของศูนย์พระพุทธศาสนา 3) ศูนย์ศึกษากำหนดระเบียบในการให้ผู้ปกครอง ชุมชนมาร่วมทำงาน 4) ศูนย์ศึกษาจัดทำระเบียบกฎเกณฑ์ที่จะพัฒนาบุคลากร

8. การบริการด้านบุคลากร ตามหลักไตรสิกขา (สมาธิ) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ศูนย์ศึกษาสร้างวิสัยทัศน์ให้กับบุคลากร 2) ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการจัดกิจกรรม 3) ศูนย์ส่งเสริมให้บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมทำงาน 4) ศูนย์ศึกษาให้บุคลากรได้มีการพัฒนา ศึกษาดูงาน

9. การบริการด้านบุคลากร ตามหลักไตรสิกขา (ปัญญา) มีแนวทาง/วิธีการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) บุคลากรในศูนย์มีความรู้และรับผิดชอบในการพัฒนาศูนย์ 2) บุคลากรศูนย์มีสื่อเทคโนโลยีพร้อมในการจัดกิจกรรม 3) บุคลากร มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอน

3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

วันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง

จากปัญหาที่ต้องการทราบข้อที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและมีประโยชน์ อยู่ในระดับใด ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมิน

รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ผลการประเมินรายด้าน รายรูปแบบเกี่ยวกับมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและมีประโยชน์ดังนี้

1. การบริการด้านนโยบายและแผนตามหลักไตรสิกขา ศีล ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้

2. การบริการด้านวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้

3. การบริการด้านบุคลากร ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้

สรุปผลการประเมิน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ด้านรูปแบบ

1. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ควรจะนำผู้บริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้วยการนำเทคนิควิธีมาใช้กับศูนย์ตนเอง

2. ควรมีรูปแบบหรือวิธีการการประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ตนเองดำเนินการให้ชุมชน สังคม และหน่วยงานอื่นๆ ได้ทราบความเป็นไป

2. ด้านหลักธรรม

1. การพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประสบความสำเร็จมีหลักธรรมอะไรที่ส่งเสริมให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีหลักธรรมอะไรที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรม ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีหลักธรรมอะไรที่เหมาะสมบ้าง

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรมีการกำหนดนโยบายพัฒนาความสามารถผู้บริหารในการบริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักพุทธธรรม
2. ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมการพัฒนาความสามารถของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยนำพุทธธรรมมาบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม
3. ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรสร้างหลักสูตรกระบวนการพัฒนาศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยทำหลักสูตรเชิงบูรณาการพุทธธรรม

4. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ผู้รับผิดชอบควรนำผลการวิจัยนี้ไปดำเนินการต่อไปนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง คือ มุ่งจัดการบริหารเชิงรุกให้ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้บริหารจัดการที่ถูกต้อง
2. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลาง ให้ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นำการบริหารจัดการเชิงพุทธ มาดำเนินการพัฒนาจัดการเชิงพุทธ เพื่อมาจัดกิจกรรมของศูนย์

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาและวิจัยครั้งต่อไปในอนาคตเพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาทางวิชาการ และประโยชน์ในการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7

2. ควรพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เปรียบเทียบกับการบริหารจัดการเชิงพุทธกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
3. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการบริหารจัดการเชิงพุทธของศูนย์การศึกษาประเภทอื่น
4. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเชิงพุทธที่มีต่อหน่วยงานทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ปีงบประมาณ 2554. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,2554),
- _____, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ออนไลน์) แหล่งข้อมูล www.dra.go.th/site สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2561
- _____,ระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, ประวัติความเป็นมา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
:http://www.dra.go.th/dra_learn/main.php?filename=about_us,สืบค้นเมื่อ วันที่17 พฤษภาคม 2560).
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การคณะสงฆ์กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2542),
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)_สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2559

สมศักดิ์ บุญปู, **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554),

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน, 2546),